



הסדרת השימוש ברשתות החברתיות על ידי השלטון המקומי

התנועה למען איכות השלטון בישראל

נובמבר 2022

חשוון תשפ"ג

לכבוד :

עו"ד רון אלמוג
לשכה משפטית
משרד הפנים

עו"ד הגר סלקטר
רפרנטית רשויות מקומיות
משרד המשפטים

עו"ד יהודה זמרת
היועץ המשפטי
משרד הפנים

ד"ר גיל לימון
משנה ליועץ המשפטי
לממשלה (משפט מנהלי)
משרד המשפטים

שלום רב,

1. להלן מצורף נייר עמדה מטעם התנועה לאיכות השלטון (להלן: "התנועה") אשר עוסק בשימוש ברשתות החברתיות על ידי הרשויות המקומיות.
2. מטרתו של נייר העמדה היא מתן מידע נוסף בידי הגורמים האמונים על עבודת המטה בעניין השימוש ברשתות חברתיות על ידי הרשויות המקומיות החברתיות, כאמור בפסק הדין שניתן בבג"ץ 5717/21 **תומר אביטל נ' היועץ המשפטי לממשלה** (נבו 01.05.2022).
3. נייר העמדה הוא סיכום פרויקט איסוף המידע אודות התנהלות הרשויות המקומיות ברשתות החברתיות, שכלל איסוף מידע מ-20 הרשויות המקומיות הגדולות בישראל.
4. ביתר פירוט, נייר העמדה כולל את הנושאים הבאים :
 - א. **פרק א'** נועד להציג רקע קצר ותמציתי קצר אודות הסוגיה של שימוש ברשתות החברתיות על ידי רשויות השלטון בכלל, והרשויות המקומיות בפרט.
 - ב. **פרק ב'** עוסק בדו"ח מבקר המדינה 2020 אשר עסק באסדרה וניהול הרשתות החברתיות על ידי הרשויות המקומיות.
 - ג. **פרק ג'** כולל סקירה של פרויקט בקשות חופש המידע בנושא, אשר נשלחו ל-20 רשויות מקומיות בישראל. הפרק כולל את הממצאים העיקריים שהתקבלו בעקבות הפרויקט.
 - ד. **פרק ד'** כולל את התכנים המרכזיים, או הסוגיות העיקריות שלעמדתנו יש לבחון בעת גיבוש נוהל או הנחיה בנושא התנהלות ברשתות החברתיות על ידי רשויות מקומיות. זאת, בהתאם לממצאי פרויקט חוק חופש המידע.
 - ה. **פרק ה'** כולל התייחסות לסוגיה רלבנטית במיוחד עם התקרב הבחירות המוניציפליות בשנת 2023, והוא החשש לקיומה של תעמולה אסורה בדפי הרשתות החברתיות ברשויות המקומיות, אשר עשויה ליצור טשטוש בין ראש הרשות ותעמולה עבורו, לבין הרשות המקומית עצמה.
 - ו. **פרק ו'** יכול סיכום קצר של נייר העמדה.
5. אנו מקוות כי נייר העמדה יכול לשמש את הגורמים האמונים על גיבוש המדיניות בעניין, ונשמח לסייע בכל מידע או שאלה נוספת בעניין המידע שנאסף, ככל שנידרש.

בברכה,



גב' שקד נדיב

רכזת המחלקה המוניציפלית ופניות הציבור
התנועה למען איכות השלטון



עו"ד גילי גוטוירט

מנהלת המחלקה המוניציפלית ופניות הציבור
התנועה למען איכות השלטון

א. מבוא: השימוש ברשתות חברתיות ברשויות המקומיות

1. בשנים האחרונות המרחב הווירטואלי והרשתות החברתיות המקוונות הפכו לחלק משמעותי ובלתי נפרד מחיינו. בהתאם, עם הפיכתן של הרשתות החברתיות ל"כיכר העיר החדשה", רשתות חברתיות כדוגמת פייסבוק, טוויטר ואינסטגרם הפכו לזירה מרכזית בה פועלות רשויות המדינה, ברובד המרכזי והמקומי כאחד.
2. על תופעת הרשתות החברתיות בעידן הדיגיטלי כבר נכתב ונדון רבות בשנים האחרונות. הרשתות החברתיות מאפשרות לרשויות השלטון תקשורת ישירה, זמינה, שקופה ובלתי אמצעית עם הציבור, המגבירה את מעורבותו בנעשה בהן. לנוכח זאת, ראוי שרשויות מנהליות, ובפרט הרשויות המקומיות אשר נמצאות מלכתחילה במערכת יחסים קרובה והדוקה יותר עם הציבור, יעשו ברשתות החברתיות שימוש מיטבי ויעיל למיצוי הפוטנציאל הגלום בהן, כדי להביא להגברת אמון הציבור ברשויות ובנבחריהן וזאת תוך שמירה על כללי המשפט הציבורי החלים עליהן.
3. לאור חשיבות השימוש ברשתות החברתיות על ידי רשויות השלטון, בחודש מאי 2020, במסגרת דו"חות הביקורת על השלטון המקומי לשנת 2020, פורסם דו"ח ביקורת העוסק בהתנהלותן של הרשויות המקומיות ונבחריהן ברשתות החברתיות (להלן: "דו"ח מבקר המדינה").
4. הביקורת נועדה לבחון את אופן השימוש וההתמודדות עם האתגרים החדשים המתעוררים במסגרת השימוש ברשתות חברתיות מקוונות ככלי להעברת מסרים ויצירת שיח בלתי אמצעי עם הציבור, לאור החשש כי השימוש בפלטפורמות הרשתות החברתיות ללא אסדרה או מדיניות ברורה יוביל לפגיעה בזכויות הפרט ולחוסר איזון בין ערכים של שקיפות ומסירת מידע לציבור אל מול ערכים כמו הזכות לפרטיות, לשוויון ולחופש הביטוי.
5. על פי הממצאים הוצגו בדו"ח מבקר המדינה, למרות השימוש התדיר של הרשויות המקומיות בישראל ברשתות החברתיות, שכן 94% מהן, בעלות חשבון ברשת חברתית אחת לפחות,¹ מרבית הרשויות אינן מתמודדות כראוי עם האתגרים הנובעים מהשימוש ברשתות החברתיות, ולכן הומלץ בדו"ח כי משרד המשפטים ומשרד הפנים יפעלו ליצירת נוהל משותף בנושא שיוביל לסטנדרטיזציה ואחידות בתחום.
6. כמו כן, בעת האחרונה הפסיקה החלה להידרש לנושא הסדרת השימוש של רשויות השלטון ברשתות החברתיות. לפני כארבעה חודשים תגובת המדינה בבג"ץ 5717/21 תומר אביטל נ' היועץ המשפטי לממשלה (נבו 01.05.2022) (להלן: "עניין אביטל") הייתה כי עד לסוף חודש אוקטובר 2022 תושלם עבודת מטה בעניין הסדרת הנחיות לשימוש של רשויות הציבור ברשתות החברתיות. משכך, בשלב זה העתירה נמחקה, והתחייבות המדינה לבחינת האסדרה נרשמה בפסק הדין.
7. לאור תגובת המדינה בעניין אביטל שלעיל, ועבודת המטה בנושא השימוש ברשתות חברתיות על ידי הרשויות המקומיות, נבקש בנייר עמדה זה להציע מספר המלצות לגיבוש תכנים אשר לעמדתנו ראויים לקבל התייחסות במסגרת גיבוש נוהל עתידי לשימוש של רשויות ציבור ברשתות החברתיות.
8. בנייר עמדה תמציתי זה, תחילה נסקור בקצרה את הביקורות העיקריות שעלו בדו"ח מבקר המדינה, את פעילות התנועה בנושא ואת הממצאים העיקריים שנאספו במסגרת פעילות זו, אשר עיקרה איסוף

¹ בעמ' 30 לדו"ח מבקר המדינה.

מידע מכוח חוק חופש המידע, התשנ"ח-1998 ולסיום נמליץ על פתרונות אפשריים ותכנים אשר ראוי להידרש אליהם במסגרת יצירת נוהל וסטנדרטיזציה לאופן השימוש של הרשויות המקומיות ברשתות החברתיות.

ב. דו"ח מבקר המדינה 2020 על השלטון המקומי

9. בחודשים מאי עד דצמבר 2019 משרד מבקר המדינה בדק את השימוש של הרשויות המקומיות ונבחרהן ברשתות החברתיות, כאשר רוב הממצאים מתייחסים לשימוש ברשת הפייסבוק כרשת העיקרית ביותר. הביקורת בוצעה בקרב 11 רשויות מקומיות שונות,² ובמקביל נערכו בדיקות השלמה במשרד הפנים וכן שליחת שאלונים לכל הרשויות המקומיות בישראל, להם השיבו 189 רשויות שונות.
10. הביקורת התמקדה במספר היבטים הנוגעים לאופי השימוש ברשתות החברתיות, ביניהם אופן ניהול החשבון ברשות והשימוש במשאבי הרשות לצורך תפעול החשבונות, מטרות השימוש ברשתות החברתיות, תוכן הפרסומים והמידע המועברים באמצעות הרשתות החברתיות, וכן שמירה על זכויות הפרט של המשתמשים בעמודים אלו. **לבסוף, הביקורת הדגישה כי פעולותיהן של הרשויות המקומיות ברשתות החברתיות, לאור אופיין האינטראקטיבי של הרשתות החברתיות, יוצרות בפועל מרחב בעל מאפיינים ציבוריים, באופן המחייב להתאים את התנהלותן לכללי המשפט הציבורי.**
11. כאמור לעיל, הביקורת מצאה ליקויים רבים בפעילותן של הרשויות המקומיות ברשתות החברתיות, החל מהתקשרויות הכרוכות בתפעול הדפים המקוונים וכלה במהות הפרסומים המתפרסמים בעמודים הללו. להלן נעמוד על שלושה ליקויים עיקריים העולים מדו"ח הביקורת, אשר לעמדתנו משפיעים בצורה המשמעותית ביותר על תפקידה של הרשת החברתית כ"כיכר העיר החדשה" ועל האינטראקציה בין הרשות למשתמשים באמצעות חשבונות הרשויות המקומיות ברשתות.
12. ראשית, לעניין קיומו של נוהל שימוש פנימי המיועד לעובדי הרשות, אשר מסדיר את מטרות השימוש ברשתות החברתיות ואופן השימוש בהן בצורה מיטבית ביעילה, הביקורת מצאה כי למרות ש-94% מהרשויות המקומיות עושות שימוש נרחב ויום-יומי ברשתות החברתיות השונות, באף אחת מהרשויות שנבדקו, למעט עיריית חיפה, לא הוכנו נהלים פנימיים ותוכניות עבודה סדורות באשר לניהול הרשתות.³ היעדרו של נוהל שימוש מוביל לכך שמרבית הרשויות המקומיות פועלות במרחב ציבורי ללא תכנית ייעודית וללא מטרות מוגדרות ומעוגנות, באופן היוצר פערים וחוסר אחידות בין הרשויות השונות.
13. היעדרו של נוהל שימוש גורם בפועל להחמצה של חלק מהיתרונות הגלומים בשימוש ברשתות החברתיות. בנוגע לכך, מהביקורת עולה כי מרבית הרשויות המקומיות משתמשות ברשתות החברתיות כמעין לוח מודעות מודרני, וכי למעשה בערך 76% מהפרסומים שנבדקו עסקו בהעברת הודעות ומסרים לציבור, וכי מנגד שיעורם של פוסטים המאפשרים מעורבות ואינטראקציה עם הציבור הוא נמוך מאוד.⁴ לעמדתנו, ממצאים אלו מפתיעים ביותר מאחר שרשויות רבות רואות בשימוש ברשתות החברתיות ככלי ליצירת מעורבות ושיתוף הציבורי באופן אינטראקטיבי.
14. שנית, באשר לקיומו של תקנון שימוש חיצוני, אשר מעגן את הכללים לניהול השיח ברשת החברתית ומגדיר את כללי השימוש עבור המשתמשים עצמם בדף, הביקורת מצאה כי 77 רשויות מתוך 156

² בית שמש, חיפה, טבריה, ירושלים, עראבה, קריית גת, רמת גן, תל אביב יפו, מועצה מקומית פרדס חנה כרכור, מועצה מקומית קצרין, ומועצה אזורית עמק זרעאל.
³ בעמ' 32 לדו"ח מבקר המדינה.
⁴ שם, בעמ' בתרשים 7.

שהשיבו לשאלה, כלומר כמחצית מהרשויות שנבדקו, אין נוהל שימוש חיצוני לניהול הרשת החברתית והתכנים המועלים בה.⁵ בנוגע לרשויות שיש להן כללים כאמור, נתגלה כי רק 63% מהן מפרסמות את התקנון לציבור בחשבונותיהן ברשתות החברתיות. מאחר ותקנון שאינו מפורסם במקום נגיש וברור למשתמשים מתייתר הלכה למעשה,⁶ עלה כי שליש מהתקנונים הקיימים אצל הרשויות אינם מנוצלים כראוי ופוגעים באפשרות של הרשות לאכוף את כללי השימוש אשר עצמה קבעה.

15. שלישית, הביקורת בחנה כיצד הרשויות מנהלות את התוכן שהציבור עצמו מפרסם בחשבונותיהן, בהתמקדות בפרקטיקות של צנזור, מחיקת והסתרת תגובות, וחסימת משתמשים מדפי הרשות, לצד קיומו של תקנון המסדיר את כל אלו. מאחר ובפעולות אלו עשויה להיות פגיעה משמעותית בזכות היסוד לחופש ביטוי, הביקורת עמדה על כך שמחיקת תגובות וחסימת משתמשים חייבות להיעשות במשורה, ובהתאם לכללים המפורסמים לציבור באמצעות תקנון חיצוני.

16. על פי האמור בדו"ח, ל-77 רשויות יש מדיניות המסדירה את מחיקת התגובות וחסימת המשתמשים, כאשר כ-76% מהן ציינו כי אכן עושות זאת.⁷ מנגד, מתוך 75 הרשויות שצינו כי אין להן מדיניות כאמור, הביקורת מצאה שכ-21% נוהגות לחסום משתמשים. כמו כן, בכל הרשויות שנבדקו, למעט בעיריית טבריה, היו בעת הבדיקה משתמשים חסומים, ובהתאם הביקורת מצאה כי הרשויות משתמשות יותר בכלי של הסתרת תגובות לעומת מחיקת תגובות. בנוסף, הביקורת העלתה כי בכל הרשויות לא נשמר תיעוד לסיבות החסימה של המשתמש, ולזהותו של הגורם החוסם.⁸

17. הנה כי כן, מהתמונה המצטיירת מדו"ח מבקר המדינה, עולה כי רשויות מקומיות רבות אינן מתמודדות כראוי עם הצורך להתאים את השימוש בפלטפורמה המקוונת למרחב בעל מאפיינים ציבוריים ולהחיל עליו אף את החובות המנהליות המוטלות על הרשות. בנוסף, עולה כי קיימת שונות רבה וחוסר אחידות באופני השימוש בין הרשויות השונות בדפיהן ברשתות החברתיות, כך שקשה מאוד לגבש מתווה התמודדות ראוי עם האתגרים הללו.

ג. פעילות התנועה בעקבות דו"ח המבקר לשנת 2021 - מה המצב בפועל ברשויות הגדולות?

18. בהמשך לאמור בדו"ח המבקר, התנועה פתחה במהלך אשר תחילתו באיסוף מידע בדבר התנהלות הרשויות המקומיות ברשתות החברתיות, באמצעות הגשת בקשות מכוח חוק החופש המידע ל-20 הרשויות המקומיות הגדולות בישראל.

19. במסגרת מהלך זה התנועה התמקדה בתפקידה של הרשת החברתית ככיכר העיר החדשה ובאינטראקציה שמתאפשרת באמצעותה בין הרשות לתושבים, לרבות השפעתה של אינטראקציה זו על סוגיות של שמירה על זכויות הפרט, בדגש על חופש הביטוי, שוויון ופרטיות. משכך, התנועה ביקשה לקבל לידיה את המידע הבא:

א. נוהל השימוש עבור עובדי העירייה המפעילים דפים ברשתות חברתיות, לרבות

פייסבוק, אינסטגרם וטוויטר, אם ישנו.

ב. תנאי השימוש עבור המשתמשים ברשתות החברתיות של הרשות, אם ישנם.

⁵ שם, בעמ' 77.

⁶ כך למשל, הביקורת מצאה כי לעיריית רמת גן וטבריה יש כללים ותקנונים שניתן לראותם רק בעת שימוש בפייסבוק במחשב אך לא בטלפון הנייד, כך שמשתמשים שגולשים בעמוד מהטלפון הנייד אינם מודעים לקיומו של התקנון (בעמ' 78).

⁷ שם, בעמ' 74.

⁸ שם, בעמ' 75.

ג. תיעוד חסימת משתמשים ותגובות בחשבונות העירייה בין השנים 2019-2020.

ד. תיעוד פרסומים "מטורגטים" ותחומי העניין שהוחרגו מ"הטרגוט" ככל שישנם בין השנים 2019-2020.

20. בסופו של ההליך, אשר כלל גם הגשת עתירה אחת מכוח חוק חופש המידע, התקבל המידע מהרשויות באשר לשימוש ברשתות החברתיות. טבלה המרכזת את התשובות שהתקבלו מן הרשויות מצורפת לנייר עמדה זה כנספח.

ג. 1. ממצאים מרכזיים בעקבות פרויקט המעקב

21. עם קבלת המידע מכלל הרשויות, סקרה התנועה את המידע וביקשה להוציא את הממצאים העיקריים העולים מן המידע האמור, להלן:

א. נוהל פנימי לשימוש עובדי הרשויות המקומית אשר מפעילים את דפי הרשות ברשתות החברתיות

- ל-13 מתוך 20 מהרשויות, 65%, אין נוהל פנימי לניהול הרשתות החברתיות.
- מעיון בתוכן הנוהל, לא ברור מהי מטרתו. ישנם נהלים אשר ניסוחם פונה לקהל המשתמשים; ישנם נהלים טכניים בעיקרם, אשר ההתייחסות לרשתות החברתיות בהם היא אגבית;⁹ מנגד, ישנו נוהל שעוסק בסוגיות של העלאת תוכן ונוהל שעוסק בקשר עם הציבור לרבות פניות.
- בחלק מהנהלים אין התייחסות לסוגיית התכנים שניתן להעלות או לחסום, וכן אין התייחסות למועד החסימה או העילות לביצוע חסימה.
- ישנו חוסר אחידות באשר לגורם אשר אמון על הכרעה באשר לחסימת תוכן או משתמשים. לעיתים מדובר בלשכה המשפטית, לפעמים אגף הדוברות וכן הלאה.
- התייחסות למנהלי הדפים (Admins) וסמכויותיהם: קיים חוסר אחידות באשר לשאלה למי יש את האפשרות הטכנית, אשר נלווה לה שיקול דעת, לביצוע חסימות תגובות, מחיקת תגובות חסימת משתמשים. הדבר רלבנטי המיוחד במקרים של ניהול הדף על ידי חברה חיצונית, כאשר מדובר במעין הפרטה של פעילות הרשות המנהלית.

ב. תקנון שימוש למשתמשים החיצוניים

- 25% מהרשויות לא פרסמו בפייסבוק תקנון שימוש למשתמשים.¹⁰
- מתוכן, ל-3 רשויות (15%) אין תקנון שימוש שמפורסם בפייסבוק ואין נוהל פנימי כלל.¹¹

⁹ בנתניה

¹⁰ טבריה, פתח תקווה, נצרת, בית שמש ומודיעין – שבה הנוהל שנשלח לא מופיע בדף הפייסבוק של העירייה.

¹¹ טבריה, פתח תקווה ונצרת.

- באשר לתוכן תקנון השימוש, ישנה **אחידות רבה** בין הרשויות באשר **לסוג התוכן** שיש לחסום – תוכן אלים, בוטה, מסית, גזעני וכיוצא בזה.
- באשר לאופן שבו יש לבצע חסימה, ישנו חוסר באסדרת הנושא – רק 25% מן הרשויות¹² התייחסו לאופן שבו יש להזהיר משתמשים לפני חסימה, ואופן ההודעה על חסימה של משתמש.

ג. חסימות משתמשים ומחיקת תגובות

- על פי המידע שנשלח על ידי הרשויות, רק ב-2 רשויות (10%) בוצעו חסימות של משתמשים.¹³
- ב-7 רשויות (כ-30%) לא נשלח תיעוד או נמסר מידע מספק באשר לחסימת משתמשים.¹⁴
- בשאר הרשויות, 11 במספר, צוין כי לא בוצעו חסימות בין השנים 2018-2021.
- בכל הרשויות קיימת אפשרות למחיקת תגובות, אך לא תמיד נתקבל צירוף של התגובות שנמחקו או מידע באשר לכמות התגובות שנמחקו. עיריית חולון ציינה כי מחקה 30 תגובות בין השנים 2018-2022.

ד. הצעה לתכנים שייכללו בנוהל הסדרת השימוש ברשתות החברתיות

לאור ממצאי הפרויקט שהוצגו לעיל, אנו סבורות כי במהלך גיבוש הנוהל, יש לכלול התייחסות לסוגיות הבאות:

- הסדרת הכתיבה של נוהל פנימי, אשר יכלול התייחסות לאופן התמודדות עם תגובות אלימות וקביעת אמות מידה לסיווג ביטויים בעייתיים, אלימים, מיניים וכן הלאה, על מנת לצמצם פגיעה בחופש הביטוי בצורה מידתית וקביעת סטנדרטים אשר יוחלו באופן אחיד לכלל הרשויות.
- חובת יצירת תקנון שימוש למשתמשים, אשר יכלול מנגנון מוסדר ברור ושקוף בעת הסרת ביטויים וחסמת משתמשים.
- הכרעה בדבר הגורמים ברשות המקומית אשר אמונים על חסימת תגובות, מחיקת תגובות ובעיקר – חסימת משתמשים (דובר / מחלקה משפטית/ עירייה).
- ניסוח תקנון שימוש חיצוני לדוגמה, אשר רשויות מקומיות יוכלו להשתמש בו בתפעול חשבונותיהן ברשתות החברתיות.
- יש להכריע ולבחון את גדרי הסמכויות של חברות חיצוניות אשר מפעילות את דפי העירייה ברשתות החברתיות, לרבות בעת חסימת תגובות, מחיקת תגובות וחסימה של משתמשים.
- פרסומים ממומנים – גיבוש עמדה ממשלתית בעניין, לצד יצירת קווים מנחים לבחינת תקינותו של פרסום ממומן, בהתאם לנקבע עד כה בפסיקה.

¹² אשקלון, חדרה, חולון, רמת גן ותל-אביב.

¹³ על פי המידע, בין השנים 2018-2021 עיריית ראשון לציון חסמה 14 משתמשים, ואילו עיריית תל אביב חסמה 5 משתמשים.

¹⁴ הרשויות שלא מסור מידע קונקרטי הן: אשקלון, רמת גן, תל אביב, חולון, חדרה, בית שמש ונצרת. יוער בנוסף כי על אף שלא נשלח מידע קונקרטי בעניין, עיריית חולון ציינה כי היא חוסמת משתמשים לאחר כמה הפרות של התקנון ואחרי אזהרות מצידה. במקרים בהם מדובר בפרופיל פיקטיבי או מתחזה, העירייה מונעת לעיתים גישה גם באופן קבוע.

- בראי הבחירות המתקרבות: גיבוש קווים מנחים לשם יצירת הבחנה בין פרופיל ציבורי לפרטי של ראש הרשות המקומית, וכן השימוש הראוי והרצוי בחשבון של הרשות עצמה – כדי לשמור על חופש הביטוי הפוליטי מבחינה של תעמולת בחירות שלא כדין ופיקוח על משאבי וכספי הציבור. זאת, בשל האמור בפרק ו' להלן.

ה. טשטוש ההבחנה בין ראש הרשות המקומית ברשות החברתיות

22. לצד הפרויקט אשר ממצאיו הוצגו לעיל והסוגיות שיש לבחון בעת גיבוש הנוהל בעניין, בחלק זה נבקש לעסוק בסוגיה משפטית נוספת, אשר זכתה גם להתייחסות בדו"ח מבקר המדינה, והיא – **טשטוש ההבחנה בין ראש הרשות המקומית לבין הרשות המקומית באמצעות השימוש ברשות החברתיות, באופן העשוי לעלות כדי תעמולת בחירות אסורה.**

ה. 1. האיסור על טשטוש הבחנה בין ראש הרשות המקומית

23. כידוע, לפי סעיף 2א לחוק הבחירות (דרכי תעמולה) התשי"ט-1959 (להלן: "חוק דרכי תעמולה"), חל איסור גורף ומוחלט לעשות שימוש בנכסי הציבור בקשר לתעמולת בחירות:

"לא יעשה שימוש, בקשר עם תעמולת בחירות, בכספים או בנכסים מוחשיים או בלתי מוחשיים של גוף מבוקר כמשמעותו בפסקאות (1), (2), (3), (4) ו-(9) של סעיף 9 לחוק מבקר המדינה, תשי"ח-1958 [נוסח משולב], או של תאגיד שהממשלה או רשות מקומית משתתפת בהנהלתו או בהונו, ולא יעשה שימוש כאמור במקרקעין או במטלטלין המוחזקים למעשה על ידי גוף או תאגיד כזה..."

24. כלומר, על פי סעיף זה אסור לעשות שימוש בכספיו של גוף מבוקר כדוגמת רשות מקומית, נכסיו או המקרקעין המוחזקים למעשה על ידיו, בקשר עם תעמולת בחירות, קרי כל ביטוי שנועד להשפיע על בחירתו של הבוחר. בהקשר לכך, יו"ר וועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-23, כב' השופט הנדל, קבע והבהיר בתב"כ 6/23 **התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' ראש הממשלה** (נבו 19.01.2020), כי **חשבון ברשת החברתית המופעל על ידי הרשות הוא בגדר נכס ציבורי, ומשכך אין לעשות בו שימוש לתעמולת בחירות.**

25. בניגוד לסעיפים אחרים בחוק דרכי תעמולה, אשר תחולתם משתרעת על פרק זמן מסוים לפני הבחירות, תחולתו של סעיף 2א **משתרעת בכל עת**, ללא הגבלה מתוחמת לתקופת הבחירות בלבד, כנאמר במפורש בהנחיות היועץ המשפטי לממשלה מס' 1.1900.¹⁵

26. האיסור על שימוש בנכסי ציבור לצורך תעמולת בחירות בעל חשיבות רבה להגנה על חופש הבחירות ושוויון הליך הבחירות, שלהם ממד חוקתי במשטר דמוקרטי. **ההנחה הכללית היא שראש רשות מכהן מעוניין לשוב ולהיבחר בבחירות הבאות, ולכן באופן טבעי יהיה לו עניין לפעול במהלך תקופת כהונתו באופן שישפיע על בוחריו לשוב ולבחור בו.**¹⁶

27. לפיכך, האיסור נועד למנוע את האפשרות שראש העירייה יעשה שימוש בנכסי ציבור, אליהם יש לו נגישות מיוחדת מכוח תפקידו הציבורי, באופן שייפגע ממשית בזכות לשוויון של המתמודדים האחרים.

¹⁵ "איסור על תעמולת בחירות במימון כספי גוף מבוקר – פרסומים המופצים על ידי משרדי הממשלה" הנחיות היועץ המשפטי לממשלה 1.1900, 3 (התשע"ה).

¹⁶ תר"מ 229/21 סויסה נ' ראש עיריית אשקלון, בפס' 14-15 לפסק-דינו של השופט ביתן (נבו 31.03.2019).

בנוסף, שימושו של ראש העירייה בנכסי ובכספי הציבור לקידום ענייניו האישיים כמתמודד עתידי בבחירות הבאות מהווה פגיעה קשה בטוהר הבחירות, בכללי המנהל התקין, ובאינטרס הציבורי כולו.¹⁷

28. לאור הפוטנציאל הגלום בשימוש לרעה במשאבי ציבור על ידי נבחר ציבור מכהנים, הכלל הנהוג בפסיקה הוא שיש לאמץ גישה פרשנית מחמירה. על פיה, מקרים המצויים ב"תחום האפור", קרי – אינם בבירור בגדר תעמולת בחירות אסורה או מותרת, יוכרעו לרוב ככאלו המצויים בגדר תעמולה אסורה.¹⁸

29. בהתאם לכך, בתר"ם 21/19 עו"ד גרוס נ' ראש עיריית כפר סבא (נבו 09.01.2013), קבע יו"ר ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-19, כב' השופט רובינשטיין (בתוארו דאז) כי פרסומים המדווחים על פעולה כזו או אחרת שנעשתה מכספי הרשות ואגב אורחה המהללים ומהדרים בפומבי את ראש הרשות, הינם נוגדים את החוק ואינם מוצדקים:

"פרסום בדבר ביצוע עבודות בניה לצד תמונתו או שמו של שר או ראש עיר מתאים לסוגי ממשל אחרים בתבל...מדובר לכל הפחות בתעמולה עקיפה המנוגדת לתכלית השוויונית שנזכרה מעלה. ולפיכך יש להורות על הסרתה."

30. לפיכך, נקבע מעין "איסור קטגורי" לכרוך במסגרת פרסומים מטעם העירייה שמעמידים מידע לציבור בין הישגי העירייה לבין שמו, תמונתו או דבריו של ראש העירייה, כדי לא להצביע עליו כמי שאחראי באופן בלעדי להישגי הרשות.¹⁹ האיסור על הצמדת שמו ותמונתו של ראש העיר לפעולות הרשות, מטרתו למנוע את הטשטוש בין ראש הרשות לבין העירייה וכך למנוע מצג שווא לפיו ראש הרשות הוא האחראי הבלעדי לכל דבר ודבר ברשות, כך שראש העיר והעירייה הופכים לישות אחת.

31. הטשטוש בין הרשות לעומד בראשה מביא לכרסום עמוק בעובדה, כי נבחר הציבור הוא גורם פוליטי שקיבל בנאמנות את העמידה בראש הרשות, ואילו הרשות תישאר לשרת את אזרחיה גם לאחר סיום כהונתו. כלומר, גם אם בוצעו פעולות, קודמו מטרות, והושגו הישגים במשמרתו של ראש הרשות, אלו הן פעולות שנועדו לקדם את טובת הרשות ולא לפאר את שמו הפרטי של ראש הרשות.

32. בהתאם, לאחרונה קבע כב' המשנה לנשיאה בדימו' מלצר, יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-22, בער"מ 11/21 גלאם נ' סוויסה (פורסם בנבו, 17.12.2019) כי אין לכרוך או לציין, ככלל, את שמו ודמותו של נבחר הציבור, בכל תקופה שהיא, אלא אם הפרסום הוא למימוש מטרה טקסית ובעלות כספית זניחה:

"במצבים מעין אלה, דומני כי יש להחיל את הכלל (בו השתמשו גם קודמיי בתפקיד), לפיו: "אם יש ספק – אין ספק". היינו, כאשר מבקשת רשות מקומית לאזכר את שמו ותוארו של ראש הרשות (או כל גורם אחר העשוי לגרוף רווח פוליטי) בפרסומים ממומנים מטעמה, הנחת המוצא היא כי בהעדר טעם ציבורי ראוי להכללת שמו – הרי שהיבט התעמולתי יגבר, ושאלת עיתוי הפרסום לא תהא בעלת משמעות מכרעת. מכאן שככלל, אין לכרוך את שמו של ראש הרשות עם פעולותיה של הרשות בפרסומים המופצים מטעמה (שם, בפס' 39, ההדגשות הוספו ע"י הח"מ).

וכן הוסיף:

¹⁷ בתר"מ 2/19 פיינשטיין נ' מ"מ ראש העיר רחובות, בפס' 7 לפסק-דינה של השופטת פרוקציה (נבו 08.11.2009).
¹⁸ תר"מ 14/20 חברי סיעת "למען התושבים" במועצת העיר רעננה נ' ראש עיריית רעננה, פס' 45 לפסק דינו של השופט גיבראן (נבו 16.6.2013).
¹⁹ וראו התייחסות דומה: תר"מ (י-ם) 3/20 אוחנה נ' שוחט (נבו 28.4.2013); בתר"מ (י-ם) 22/19 ליבר נ' דרעי (נבו 30.1.2013).

"ניסיון למצות כלל ממסקנותיי שלעיל, מורה כדלהלן: השימוש בשמו ובדמותו של נבחר הציבור בפרסומי הרשות מותר רק במקרים בהם הפרסומים כרוכים בעלות כספית זניחה ביותר, או שהם נעשים לשם מימוש מטרה טקסית וייצוגית מתוקף תפקידו כראש הרשות (למשל: דברי ברכה לרגל מועדים, חגים, וחלילה בזמן משבר). מנגד, פרסום על-גבי מודעות מודפסות (באופן פיזי) ותשדירים בתשלום הממומנים מכספי ציבור המפארים, או מתארים מיזם, הישג, תכנית ביצוע (שבוצעה, או כזו שמתוכננת) של הרשות המקומית – אסור שיכרכו או יציינו, ככלל, את שמו ודמותו של ראש הרשות, או כל גורם פוליטי אחר עם אותם הישגים, בכל תקופה שהיא, קל וחומר בתקופת בחירות." (שם, בפס' 42, ההדגשות הוספו ע"י הח"מ).

33. לפיכך, ובהתאם לדין הקיים, פרסומים מטעם הרשות צריכים להיעשות בלא קישוט של תמונות נבחר הציבור ודבריהם, ופרסומים הנושאים את שמו ודמותו של ראש הרשות יתאפשרו אך ורק כדי לממש מטרה ייצוגית מתוקף תפקידו של ראש הרשות. למעשה, חריגה מכללים אלו מהווה לכל הפחות תעמולה עקיפה המנוגדת לתכליות השונות העומדות בלב האיסור על שימוש בנכסי ציבור לצרכי תעמולה.

ה. 2. טשטוש הבחנה בין ראש הרשות לרשות – ברשתות החברתיות

34. במסגרת פעילותה לקידום מנהל תקין ושמירה על טוהר המידות ברשויות השלטון, המרכזי והמקומי, ובהליכי בחירות בפרט, נתקלה התנועה בעת האחרונה במספר מקרים של תעמולה אסורה בדמות טשטוש בין ראש הרשות המקומית לבין הרשות עצמה בכלל, וברשתות החברתיות בפרט. על מנת שלא להאריך יתר על המידה יפורטו להלן שני מקרים אקטואליים העוסקים בסוגייה זו.

35. אך לאחרונה, בחודש אוגוסט 2022, התנועה פנתה לעיריית קריית ים, לאחר שפורסם בעמוד הפייסבוק של העירייה וכן בשידור חי בערוץ החדשות 12 סרטון קמפיין "קריית ים – עיר בפריחה!", בו הוצגו במשך כ-30 שניות הישגים רבים של העירייה שנראים כנועדו למשוך תושבים חדשים אל העיר, כאשר בסוף הקמפיין המצולם הופיע ראש העירייה, מר דוד אבן צור, ואמר, בזו הלשון: "הצטרפו גם אתם לעשרות אלפי משפחות שבחרו בקריית ים – לבית". במקרה זה, יממה בלבד לאחר פניות התנועה בנושא לייעוץ המשפטי של העירייה, הקמפיין נערך וראש העירייה הוסר ממנו.

36. מקרה נוסף בו עלה שימוש ברשתות החברתיות הוא בעניין ער"מ 4/25 יעקב פרץ, ראש עיריית קרית אתא נ' סיעת הילה שלם והתושבים, אז התנועה ביקשה להצטרף כידידת בית המשפט אל הערעור שהוגש על החלטתה ממלאת מקום יו"ר ועדת הבחירות האזורית חיפה, כבוד השופטת תמר נאות-פרי, בתר"מ 8/25.²⁰

37. בתר"מ 8/25, בעתירה אשר הוגשה לוועדת הבחירות האזורית, עתרה סיעת "הילה שלם והתושבים" כנגד ראש עיריית קרית אתא – מר יעקב פרץ, ועיריית קרית אתא, בטענה כי העירייה והעומד בראשה עושים שימוש אסור ומתמשך במשאבי הרשות המקומית לצורכי תעמולת בחירות אסורה, ביניהם פרסום פוסטים בדף הפייסבוק העירוני ובקבוצות עירוניות ביישומון "ווטסאפ" לצורך הצגת מסריו של ראש העירייה ושימוש בשמו ותמונתו.²¹ בעתירה קבעה כב' השופטת נאות-פרי כי יש להסיר את הפרסומים ולהימנע מפרסומים דומים בעתיד, ואף הושתו הוצאות אישיות על ראש העירייה.

²⁰ תר"מ 8/25 סיעת הילה שלם והתושבים נ' יעקב פרץ (נבו) 16.03.2022.
²¹ כמפורט בפסקאות 35-54 בפסק הדין.

38. הערעור על העתירה (ער"מ) הוגש על ידי ראש עיריית קריית אתא, מר יעקב פרץ, ועיריית קריית אתא, ולהליך ביקש להצטרף גם מרכז השלטון המקומי.
39. מהמקרים המנויים לעיל ניתן להבין כי השימוש ברשתות החברתיות, משאב ציבורי, על ידי הרשויות המקומיות, עשוי לשמש כמצע נוח לפרסומים העולים כדי תעמולה אסורה, באופן המאפשר לראש הרשות להציג מצג שווא כי הוא והעירייה הינם ישות אחת, ולזקוף לזכותו באופן בלעדי את האחריות לפעילויות הרשות.
40. נזכיר בנקודה זו כי בעוד שנה וחצי בלבד יתקיימו הבחירות לרשויות המקומיות. עד לכתובת שורות אלה, התקבלו במשרדי התנועה כמה פניות בדבר שימוש שאינו ראוי בכספי הציבור לשם תעמולת בחירות ו"האדרה" תכופה בשם של ראשי הרשויות המכהנים – מתוקף שליטתם ונגישותם לנכסי הרשות ורצונם להיבחר בשנית.
41. בשל כך, מסגרת גיבוש הנהלים העוסקים בשימוש ברשתות החברתיות, נבקש כי תופיע גם התייחסות לאכיפת האיסור על טשטוש בין דמותו של ראש העירייה לבין הרשות המקומית באמצעות שימוש ברשתות החברתיות.

1. סיכום

42. השימוש ברשתות החברתיות על ידי הרשויות המקומיות, כאמצעי נוח, זמין, מודרני ונגיש הוא חלק ממגמה חיובית ויכולה להוות הזדמנות עבור חיזוק הדמוקרטיה והשקיפות ברשויות המקומיות, לצד חיזוק הזיקה והמעורבות של התושבים למתרחש ברשות המקומית. לצד זאת, ללא אסדרה כלל, ישנו חשש כי הרשתות החברתיות ישמשו ככלי לפגיעה בחופש הביטוי, ושימוש בדפי הרשתות החברתיות של הרשויות המקומיות, נכסי הציבור לכל דבר ועניין, ישמשו לתעמולה אסורה.
43. הנושא נדון הן בערכאות והן בדו"ח מבקר המדינה, ויצירת נוהל, או הנחייה מחייבת אחרת אשר יסדיר את השימוש ברשתות החברתיות, יוביל לחיזוק האמצעי הזה והעמקת הקשר בין התושבים לבין הרשות, לצד הגנה וחיזוק חופש הביטוי ו"כיכר העיר" הווירטואלית, באופן המייצר אחידות בין הרשויות.
44. לאור הממצאים אשר הובאו לעיל בפרק ג.1, אנו סבורות כי נכון יהיה להתייחס לסוגיות אשר הוצגו בפרק ד' במסגרת עבודת המטה בעניין, בין אם באמצעות נוהל, גיבוש תקנון לדוגמה, או כל תוצר אחר.
45. לעמדתנו, השלמת עבודת המטה התייחסות לסוגיות אשר הובאו לעיל, תסייע בעיצוב המרחב הווירטואלי כמרחב חיובי, אשר מסייע בחיזוק עקרונות דמוקרטיים של שקיפות, חופש ביטוי, שיח והחלפה של רעיונות, קשר בין התושב לבין הרשות והגברת מעורבותם של התושבים באשר לנעשה בעירם, ואנו מקוות כי הסוגיות שהוצפו לעיל אשר משקפות את המידע העדכני שהתקבל מהרשויות המקומיות בעניין ניהול רשתות חברתיות, יהא לעזר בעבודת המטה בעניין.

בברכה,



גב' שקד נדיב

רכזת המחלקה המוניציפלית ופניות הציבור
התנועה למען איכות השלטון



עו"ד גילי גוטזינגר

מנהלת המחלקה המוניציפלית ופניות הציבור
התנועה למען איכות השלטון

תוכן עניינים

מס'	שם הנספח	עמ'
1	ממצאים עיקריים על בסיס פרויקט חוק חופש המידע.pdf	14

נספח 1

**ממצאים עיקריים על בסיס פרויקט
חוק חופש המידע.pdf**

עמ' 14

טרגוט ושיווק	חסימה	תקנון שימוש	נוהל פנימי של הרשות	רשות
אין	לא נחסמו משתמשים	תנאי השימוש מפורסמים בדף הפייסבוק – כתוב שתגובות בעלות אופי אלים או פוגעני, תגובות ממשתמשים שאינם מזוהים ותגובות שאינן קשורות לנושא הפוסט יוסרו מהדף.	אין נוהל בכלל הדובר מנהל את דף הפייסבוק	אשדוד
אין	<p>לא היה תיעוד לחסימות מעולם, אבל צורף טופס הודעה על חסימת משתמש וטופס תיעוד פנימי על חסימות משתמשים.</p> <p>מתי חוסמים / מוחקים משתמשים לפי התקנון?</p> <p>פרסום מנוגד לדין – ההודעה תימחק והמשתמש יושעה ל-7 ימים, בהמשך אם יחזור על עצמו ייחסם לצמיתות.</p> <p>פרסום פוגעני – ההודעה תימחק, אם יקרה פעם נוספת תהיה השעיה לשלושה חודשים.</p> <p>פרסום שאינו תואם את תכני הדף ומטרותיו – גם כאן נוהגים קודם למחוק תגובות בניגוד לתקנון, בהמשך משעים</p>	יש תקנון שימוש לראש העיר, הוא כולל תכנים אשר אסור לפרסם- פגיעה בפרטיות, לשון הרע, ופרסומי הסתה למיניהם שעולים כדי עבירות בחוק העונשין; בנוסף, אסור לפרסם דברי גידופין, הטרדות מיניות וכו'; אין לפרסם ספאם ודואר זבל.	יש נוהל פנימי, לא קיבלנו אותו על בסיס סעיף 9(ב)(4) לחוק חופש המידע.	אשקלון

רשות	נוהל פנימי של הרשות	תקנון שימוש	חסימה	טרגוט ושיווק
			לשלושה חודשים ולבסוף אפשר גם לחסום לצמיתות. בנוסף, יש בתקנון התייחסות לגבי עיון חוזר על משתמש שהושעה למשך שנה או נחסם לצמיתות מהאתר.	
באר שבע	הנוהל די כללי, בעיקרון מונעים מפרסום תכנים העלולים להיות לשון הרע או הפרת זכויות יוצרים ופגיעה בפרטיות. צוין בתגובה שפועלים לכתיבת נוהל עבודה על שימוש עובדי העירייה המפעילים דפים ברשתות חברתיות.	משתמשים צריכים לשמור על שיח תרבותי ומכבד, אין לפרסם תוכן מסחרי, אלים, פוגעני ומסית לספאם.	חסימת משתמשים תיעשה רק לאחר התייעצות עם יועמ"ש העירייה, בין השנים 2019-2020 לא נחסמו משתמשים.	בהתאם למהות הפרסום ולפי שכונת;
בית שמש	יש נוהל קצר, כולל בעיקר דגשים לפעילות במדיה החברתית – הנכסים הווירטואליים של העירייה מופעלים ע"י דובר בעירייה ואגף הדוברות בלבד, התוכן המועלה בנכסים האלו ישקף את עבודת ראש העיר והעירייה לשם קידום ענייני העירייה והעיר בשיח הציבורי. לעירייה חשוב לקבל משוב מהתושבים והקהילות באמצעות המדיה השיתופית בפייסבוק. בעמוד אין פרסום או מסרים שיווקיים של בתי עסק או גורמים	אין מידע	אין מידע	אין מידע

רשות	נוהל פנימי של הרשות	תקנון שימוש	חסימה	טרגוט ושיווק
	פרטיים, ולא יעלו תכנים פוליטיים כלל ועיקר.			
בתים	אופן השימוש ברשתות מעוגן בהסכם ההתקשרות של העירייה עם ספק שירותים חיצוני המפעיל את הרשתות החברתיות של העירייה, לא קיבלנו את ההסכם עצמו.	תנאי השימוש מפורטים בדף הפייסבוק, כתוב בקצרה שהעירייה רשאית למחוק תגובות בעלות אופי אלים, פוגעני, מיני וכו'. בנוסף, גולש שיחזור על תוכן מסוג זה מפורט.	חוסמים משתמשים בהתאם לתנאי השימוש, בין 2019-2020 לא נחסמו משתמשים בדף הפייסבוק.	כל הפוסטים שעולים בפייסבוק הם מטורגטים ומקודמים לתושבים.
הרצליה	כל הפרסומים השוטפים בעמוד מחויבים באישור הדוברות, עם תכנון עבודה מסודר ומראש. יש גם מערכת פניות ציבור ברשתות החברתיות, בהתחלה יש מענה אוטומטי ובהמשך מענה אנושי עד 48 שעות.	יש תקנון עמודי פייסבוק עירוניים, אין לפרסם בעמוד תכנים מסחריים או פרסומיים וכן תכנים פוגעניים, העירייה יכולה להסיר תכנים כאלו ולחסום משתמשים.	אין מידע על חסימות משתמשים, בעיקרון לא חוסמים אלא אם מדובר במקרים חריגים ביותר של פרסומים פוגעניים קללות וכו'.	קידום ממומן מתבצע באופן שווה לכל התושבים וללא טרגוטים.
חדרה	אין נוהל שימוש.	יש תקנון בדף הפייסבוק, שכולל את מטרת הדף ואיזה תכני אסור לפרסם בעמוד-תוכן פוגעני, אלים ולשון הרע. בתקנון כתוב לגבי חסימת משתמשים.	העירייה שומרת לעצמה זכות למחוק תגובות ולחסום משתמשים במקרים של תוכן אסור, תוכן פרסומי וכן תוכן שנכתב ע"י משתמש לא מזהה וכל תוכן אחר שתמצא לנכון. מחיקת תגובה היא הרתעה לפני חסימה, מי שימשיך להפר את כללי התקנון עלול להיחסם ואז הוא יכול לפנות ללשכת הדובר ולבקש את הסרת	

רשות	נוהל פנימי של הרשות	תקנון שימוש	חסימה	טרגוט ושיווק
			החסימה. <u>לא ניתן לנו מידע קונקרטי לגבי כמה חסימות היו.</u>	
חולון	אין נוהל שימוש, התקנון של המשתמשים מחייב גם את עובדי העירייה שמפעילים את החשבונות.	יש תקנון שמפורסם בפייסבוק, מפורט בו על תכנים שאסור לפרסם- תוכן טורדני, מעליב, לשון הרע או פגיעה בפרטיות, פורנוגרפיה, גזענות וכו'. בנוסף, אסור לפרסם הודעות שמציפות את העמוד ותכנים פרסומיים.	בתקנון מוגדרים כללי הדף לגבי מחיקת תגובות, בין 2018-2021 הוסרו כ-30 תגובות, בעיקר תגובות אלימות. בנוסף, העירייה חוסמת את הגישה לעמוד לאחר כמה הפרות של התקנון ואחרי אזהרות מצידה. במקרים בהם מדובר בפרופיל פיקטיבי או מתחזה, העירייה מונעת לעיתים גישה גם באופן קבוע.	הפוסטים מטורגטים חבם ככולם לתושבי חולון, לפעמים מתמקדים בגיל מסוים.
חיפה	אין נוהל שימוש.	יש תקנון בפייסבוק, תגובות בעלות אופי אלים יוסרו, העירייה רשאית להסיר גם תגובות של משתמשים פיקטיביים ובוטים למיניהם.	העירייה לא הסירה או חסמה משתמשים בדף הפייסבוק שלה בתקופת הזמן 2019-2020. נאמר לנו כי בעבר נחסמו אנשים שהעלו תגובות אלימות או פוגעניות אך גם החסימה שלהם בוטלה לאחר תקופה מסוימת.	אין טרגוטים.

רשות	נוהל פנימי של הרשות	תקנון שימוש	חסימה	טרגוט ושיווק
טבריה	אין נוהל שימוש, מי שמפעיל את הפייסבוק העירוני הוא הדובר, יש הנחיה יחידה לא לענות בשם הרשות בדף הפייסבוק של העירייה אלא להפנות לדובר העירייה שייתן מענה.	אין תקנון שימוש למשתמשים, נאמר שיש בפייסבוק אבל לא מצאתי.	אין חסימות אוטומטיות גם אם מדובר במילות גנאי או גידופים. לא נעשו שום חסימות.	אין
ירושלים	יש נוהל הכולל מטרות ואופן השימוש ברשתות החברתיות שנועד לעובדי העירייה; הנוהל כולל קווי מתאר לתוכן שיועלה, אין התייחסות לחסימות, חופש ביטוי או העלאת ביקורת על העירייה בדף;	יש תקנון של מערך הדוברות, כתוב איזה תכנים מוחקים, אבל בלשון רכה יחסית, ולא מפורט כמו תקנונים אחרים, וגם לא מייצר מנגנון פנייה לאחר חסימה; מצוי תחת "אודות- מידע משפטי"	נאמר שלא נחסמו משתמשים, מוחקים תגובות בהתאם לתקנון;	יש טבלת טרגוטים עם השמות של הפרסומים שבהם טורגטו תושבים והתאריכים שלהם – מעבר לכך אין מידע מעניין בהקשר של הטרגוט;
כפר סבא	אין נוהל כזה בכלל;	ישנו לינק בדף הפייסבוק שמוביל לpdf, בהיר וברור. - התייחסות למענה לגולשים: לא מוקד עירוני; - חסימת תגובות לא קשורות/לא רלבנטיות/ תגובות זהות יוסרו או יחסמו; - אין מענה לגולשים אנונימיים; - ויתור על טענות לנזק;	ביטויים המכילים, כלשון המענה: אלימות; הסתה; ודברי שטנה, תגובה כזו <u>מוסתרת על ידי מנהל העמוד</u>	מסננים של טרגוט: מגדר, גיל, תחומי עניין, תושבי העיר;

רשות	נוהל פנימי של הרשות	תקנון שימוש	חסימה	טרגוט ושיווק
מודיעין	אין נוהל, כל שצויין הוא שהשימוש הוא "על ידי דובר העירייה או מי מטעמו בלבד".	צורפו חלק מההוראות של התקנון, כדלקמן: -הודעות זהות- ייחסמו ו/או יימחקו התגובות; - תגובות שאינן קשורות לנושא הפוסט – יוסחו מהדף; -תגובות/ הודעות בשפה בוטה/אלימה – יוסחו מהדף. התקנון לא מופיע בדף הפייסבוק של העירייה.	ללא חסימה כלל	תושבי מודיעין בלבד
נצרת	אין	אין	אין	אין
נתניה	ישנו נוהל עירוני פנימי, אך הוא לא כולל התייחסות לתוכן בוטה וחופש הביטוי ברשתות החברתיות או אופן התנהלות המפעיל של הדף בהתייחס לביטוי ברשתות אלא עוסק בתפעול הטכני של הדף ובהנגשתו לבעלי מוגבלויות; ההתייחסות לתוכן היא כדלקמן: הכנסת ועריכת התכנים תתבצע ע"פ הנחיות משפטיות הקיימות בכל נושא	נמצא תחת "אודות" בלשונית "פרטים על עיריית נתניה" פוסט שיימחק: יש הרבה קטגוריות מאוד מפורט – החל מאלימות, תוכן מיני, ביצוע עבירות, פרטיות וכו' וכן 6.11 "תוכן מסולף או מטעה 6.12; כל תוכן אחר שנחזה, לדעת הנהלת העמוד, כבלתי חוקי או בלתי הולם."	אין חסימות משתמשים	נתניה, פילוח לפי גילאים;

רשות	נוהל פנימי של הרשות	תקנון שימוש	חסימה	טרגוט ושיווק
	<p>הפרסום ויחסי הציבור באופן כללי וההנחיות של תחום האינטרנט באופן ספציפי.</p> <p><u>בכל מקרה של ספק בדבר מהות וחוקיות תוכן זה או אחר על מנהל האתר לפנות לשכה המשפטית לקבל אישור או דחייה של הכנסת התוכן הרלבנטי.</u></p> <p>השירות הדיגיטאלי העירוני יבצע מפעם לפעם בקרה מדגמית על התכנים המוכנסים לאתר;</p>			
פתח תקווה	<p>אין, ישנן הנחיות לעובדים שמשמשים בפייסבוק העירוני: לשמור על שיח מכבד, על פרטיות; לא לפרסם תוכן לא ראוי או פוגעני; לא לנהל עימותים אישיים באופן פומבי;</p>	<p>נשלח תקנון שלא מפורסם בדף הפייסבוק של העירייה</p> <p>התקנון כולל מקרים מפורטים בהם יוסרו פוסטים וכולל התייחסות לפוסטים המעודדים אלימות, גזענות, שמות של קטינים, תוכן לא רלבנטי לפוסט, הצפה של משתמשים;</p>	<p>אין חסימות בדף הפייסבוק על פי העירייה</p>	<p>לא השיבו כראוי על שאלת הטרגוט</p>
ראשון לציון	<p>אין, למעט הנהל הכללי האגף מנהל על ידי הדוברות וחברות חיצוניות</p>	<p>יש, מופיע תחת "אודות"</p> <p>כולל התייחסות בעיקר לחסימת תגובות והנימוקים המרכזיים לחסימה</p>	<p>14 חסימות בין 2019-2020, רובן של ספאם/ שפה לא נאותה/איומים/גזענות = חסימת פרופילים;</p>	<p>על פי עיר ושכונות;</p>

רשות	נוהל פנימי של הרשות	תקנון שימוש	חסימה	טרגוט ושיווק
רחובות	אין, דובר העירייה או מי מטעמו מנהל את הרשתות	יש, מופיע תחת "אודות"	אין	טרגוט על פי תשובי רחובות 16-70;
רמת גן	גיבוש נוהל עירייה שיכלול תפעול מסודר, קיימת רשימת כללים מנחים	יש תקנון חיצוני שמופיע תחת "אודות", שכולל התייחסות ענפה גם לאופן החסימה של משתמשים, אופן החסימה של תגובות, אפשרות פנייה לאחר חסימה, ואת כל הקריטריונים לחסימה בדף;	אין מחיקת תגובות בדף הפייסבוק העירוני, בעקבות דו"ח מבקר המדינה; אין מידע בעניין חסימת משתמשים ותגובות	טרגוט של שכונות, גילאים ותחומי עניין;
תל אביב	יש דף הנחיות עבודה שכותרתו "המדריך לניהול עמוד פייסבוק עירוני" + כנס שנתי לעובדי העירייה ועובדי גופים הקשורים בעירייה, המנהלים עמודים עירוניים ברשתות חברתיות. כנס זה מקנה למנהלי העמודים כלים מקצועיים, חוקיים ויצרתיים לניהול העמודים והוא מועבר על ידי צוות הניו מדיה העירוני בראשות מנהל הרשתות החברתיות של העירייה. (מצורף קובץ עם פרטי נושאי הכנס שנערך ב 6/1/21)	יש, תחת "אודות" שכולל את העיקרים שיש בשאר הרשויות – תוכן פוגעני, פגיעה בפרטיות, טורדני, גזענות וכו' והנחיה בעניין הנחיות המחיקה – קודם תבוצע פנייה לכותב אם הפרסום או התגובות "מפרות את הוראות התקנון או שהן עלולות לפגוע בעירייה, עובדיה או במבקרי העמוד". חסימות של ספאם, פרופיל מזויף וכו' – ימנעו גישה לעמוד באופן קבוע;	נחסמו 5 משתמשים בין 2018-2020; המילים שהוגדרו לחסימה מראש הן KILL ו- מוות. החסימה כאמור לא השתנה לפחות ב-3 השנים האחרונות.	ישנן החרגות לטרגוטים – בעיקר ביטויים/ משתמשים שקורים לרש"פ או מדינות אייבי;